

výnosu jeho.

Avšak když podají se vlastníku domu domovní daň a nájemního přесunouti na nájemníky, pak oni nesou obě daně promissive, tak že i sama domovní daň a výnosu nájemního přесunuta bytí stává se daní spotřební, to jest daní z bytu. A právě u daně domovní poskytuje tíseň bytová v městech hojného podnětu přесuvního.

§ 6. — 3. Daň živnostenská. (výdělková.)

Daň živnostenská jako daň výnosová jest daň na průměrné normální výnosy podniků. Rakouský zákon o osobních daních průměrných označuje předmět výdělkové daně takto: „Kdokoliv provozuje ... výdělkový podnik nebo vykonává zaměstnání na zisk směřující, podroben jest všeobecné dani výdělkové.“ Vylučuje však podniky veřejně účtující, zaměstnání v poměru služebním na plat nebo mezdou konaná a provozování polního a lesního hospodářství. Bude tedy pod daň živnost. zásadně spadati výnos podniků

průmyslových, tržebních, pojišťovacích, transportních.
 jakož i všech takových živností, jež nabývají osobní vý-
 kon (jako na př. živnosti lékařů, advokátů, živnosti
 umělecké a pod., jako na př. privátních divadel, církví
 atd.). Ve finančním zákonodárství rozličných stá-
 tů existují arci větší nebo menší odchylky co do
 rozsahu, jakým rozmanité druhy živností v obor dru-
 ně živnostenská jsou zahrnuty. Tak z pravidla vy-
 loučena živnost rolnická a to ne snad ze zásad-
 ních důvodů, nýbrž proto, že uložena jest již daň²⁵
 gruntovní na celý výnos polnohospodářský bez roz-
 dílu, pochází-li z kapitálu pozemkového nebo z pro-
 vozování. Jenom výjimečně objevuje se zvláštní
 daň živnostenská na rolnickou živnost samu o
 sobě vedle daně na výnos z kapitálu pozemkového
 (Prádensko). Tak stihne vlastníka, jenž sám na
 statku hospodáří, obojí daň; je-li statek pro-
 pachtován, živnostenská daň stihne pachtýře. Čest
 to tedy prostě rozdělení výnosové daně rolnické na
 dvě pozemkovou v nejužším slova smyslu a živno-
 stenskou.

Rovněž vylučují se někdy z důvodů nejrozma-

některých některé jiné živnosti, na př. zcela malá řemesla. (Prusko dříve; nyní veliký obor malých živností vůbec). V Rakousku, kde se ta daň již ode dávna zve výdělkovou (Erwerbsteuer), nepodléhají jí živnosti státní, provozují-li se na základě práv svrchovanostních (tabákové, solné závody) anebo pro účely správy veřejné (pošta, telegraf atp.); pak drobní pachtýři i řemeslní osoby provozující objemné domácí práce (praní, šití atd.) v domácnosti nájemníků neb i ve své vlastní, ale bez pomocníků; vedlejší zaměstnání malých rolníků; výrobitelé v t. zv. přímyslu domácím (neregulované manufaktury); studující živící se soukromým vyučováním i všechna vedlejší zaměstnání, nevynášejí-li ročně více než 50 zl.

Povinně neukládá se tato daň na všechny druhy podniků stejnou methodou. Působí methoda její při některých odvětvích podniků (dříve na př. hornických) nebo při jistých formách podnikání (společnosti akciové a jiné veřejně účtující) upravena zvláštním způsobem přiměřeným povaze těchto odvětví výroby nebo forem podnikatelských. Tak vznikou se zvláštní nebo speciální daně živnostenské (specielle Gewerbesteuer) vedle obecní daně živnostenské (allgemeine Gewerbesteuer), která

platí pro všechny podniky výslovně jiné formě daně nepodrobené. Tet vyšetření výnosu pro účely daně rovnostenské, nejde-li o podniky veřejně účtující, věci pro správu finanční technicky velmi nesnadnou. Větší ještě měrou nežli na př. při pozemcích mohou zde při zcela stejné úrovni podobě a velikosti dvou podniků (při identitě objektivních znaků výnosu) skutečně průměrné poměry výnosu jejich valně se rozcházet a to tím více, čím více individualita podnikatelská ráží, což právě v dobách: bohatého rozvoje techniky, svobody rovnostenské a vyvinutých transportních prostředků platí. Pro veliké nesnáze technické, se kterými by konkrétní vyšetřování i jen průměrné výnosnosti každého jednotlivého podniku bylo spojeno, vyvinula se daň rovnostenská a zejména starší její tvary většinou v ten způsob, že se utvořila komplikovaná klasifikace rovnosti té daně podrobených sestavená jen dle severních objektivních znaků výnosnosti, do kterýchžto tříd všechny rovnosti se řadily. Objektivní znaky jsou ovšem rozdílné. V každém podniku více již velikost kapitálu stálého a oběhového a vzájemný jejich poměr, rozsah místnosti výrobních, počet a povaha pracovních sil, množství

spracovaných surovín, veľkosť odbytú atd. jsou znaky, se
 kterých na míru výnosnosti souditi lze. Avšak i mezi
 průměrnou výnosností celých odvětví řívnosti jsou patř-
 né rozdíly. Tisté druhy řívnosti totiž toliko ve velikém
 a jiné toliko v malém se provozují; přemnohá odvětví
 zase vykazují však velké odstíny ve způsobech provoz-
 ování (řemeslně, manufakturně, fabričně atd.). Pokud
 o odbyt běží, na němž výnos hlavně závisí, nelze
 skutečný odbyt arci z pravidla náležitě vyšetřiti. Místo
 skutečného odbytú brala se tudíž za základ objektiv-
 ní možnost odbytú, jež závisí na stanoviti řívnosti,
 to jest na místě, kde se rávod malírá. To platí ale-
 spou při takových řívnostech, které výhradně nebo hlav-
 ně pro místní odbyt pracují. Neboť čím větší, to jest
 lidnatější jest místo, kde rávod se malírá, tím větší
 jest pro něj objektivní možnost odbytú. Arci důležitá
 pro objektivnou možnost odbytú bylo by též spojení
 (při řekách, železnici, železnici atd.)

Tak povstaly různé formy techniky rdaňovací.
 Všeobecným dělitkem jest pouze: rdaňení dle zjištěné-
 ho čistého výnosu (účetně vykázaného neb odhadem
 stanoveného) a rdaňení dle revních znaků výnosnosti.

4. Průměrný výnos každého podniku bude se tudíž posuzovati dle druhu (odvětví) živnosti, kterému podnik ten přináležel, dále dle způsobu provozování (továrně, řemeslně) a dle konkrétního rozsahu jeho a konečně i dle objektivních podmínek odbytů. Klasifikace živností opírající se o tento trojí moment, byla charakteristickou stránkou naší starší daně výdělkové z r. 1812. Obsahovala tři třídy: a) dle druhu živnosti (třídy druhové); — b) dle rozsahu provozování (třídy rozsahové); — c) dle objektivních podmínek odbytů (třídy místní).

Základ tvořila klasifikace dle druhů živnosti, po případě dle způsobu provozování, tak že se různily na př. zásadně fabriční a řemeslní způsoby provozování.

Živnosti na místní odbyt neodkázané třídily se pak dále již jen dle rozsahu, kdežto živnosti předkem neb výhradně na místním odbytě závislé třídily se nejprve dle druhů, ale v každé z těchto tříd byla další klasifikace dle místních tříd (pro větší místa průměrně větší sazby) a v každé místní třídě bylo vyčleno více sazeb hledíc k různým stupňům rozsahu (čím větší místo, tím více rozdílných sazeb).

2. Avšak zkušenost ukázala, že takováto forma

daně rovnostenské, při které se pro neveliký počet tříd pevné sazby daně předepíšou, jest sice velmi jednoduchou, avšak též velice nedokonalou, zvláště v dobách vysoce vyvinuté techniky a spletitých poměrů tržních. Proto ráhy pokoušeno se s jiní metody, při kterých se vedle pevné sazby stanovené pro každou jednotlivou třídu ob-
jevuje i ještě měnivá sazba, která sice též pravidelně dle jistých rovnic příznaků se stanoví, ale s tím ú-
čelem, aby se konkrétní faktická rozdílnost ve výnosu jednotlivých závodů stejnoměrněji postihla. Tak ve francouzské dani rovnostenské (tak zvaná daň patent-
ní - contribution des patentes) zavedeny kromě pevných sazeb (droit fixe) pro rozmanité živnosti ustanovených podle druhových, místních i rozsahových tříd ještě t.
zv. sazby poměrné (droit proportionel), jež se vyměřu-
jí na základě nájemní hodnoty místností rovnosten-
ských, po případě i dle obydlí (normál 5% skutečné-
ho neb ušetřeného nájemného; však při některých
druzích živností a v některých třídách i jenom 2,
2½, 4%, v jiných až 6⅔ %).

Hluběji nežli je možno u daněním nájem-
ného z místností výrobních snažily se vystihnouti

rozdíly výnosnosti podniků některé státy německé. Tak v Bavorsích rozekává se mezi „Normalanlage“ a „Betriebsanlage“. Prvá zahrnuje třídy podle druhu s pevnými sazbami; k sazbám těmto přistupuje daň dle poměru závodu (Betriebsanlage), jež se vyměřuje dle jistých znaků v zákonně udaných, jako dle počtu dělníků, množství zpracování suroviny neb zhotoveného výrobku dle přístrojů a strojů. Po případě se výnosnost zjistí odhadem a na jeho základě se daň vyměří procentuálně (2 1/2%) —. V Bádensku bere se za základ pro vyměření sazby poměrně jin hodnota kapitálu v závodu investovaného. — Württemberská daň živnostenská konečně bere za základ vyměření oba činitele, ze kterých výnos plyne, totiž práci a kapitál; užívá totiž sazeb, které se kombinují podle velikosti závodního kapitálu a podle osobního výdělku živnostníkov, což oboje zjistuje se fassí jeho, jež úředně se zkoumá a po případě rektifikuje.

3. Zvláštní řivel zaveden byl v pruské daně živnostenské r. 1862. při některých odvětvích živnosti. Všichni poplatníci příslušného odvětví (oboru) v jistém okruhu (v provincii nebo v místě) tvoří společnost

daňovou (Steuer-gesellschaft), kteráž celkovou, na ni vy-pada-jící sumu daně, vypočtenou násobením střední sazby počtem příslušných řívnostníků v tomto obvodu daní povinných, rozvrhuje autonomně repartici mezi členy své podle skutečných asi poměrů výnosu. Tento prin-cip repartiční mezi příslušníky téže skupiny měrou mnohem širší všel v platnost dle zákona pruského z r. 1891. Zákon ten osvobozuje od daně řívnostenské všechny řívnostníky nemající alespoň 1500. ř. m. výnosu nebo 3000 ř. m. závodního a provozovacího kapitálu, všechny ostatní dělí dle výše výnosu neb závodního a provozovacího kapitálu ve čtyry třídy, z nichž nej-vyšší (více než 50,000 ř. m. výnosu nebo přes 1 mil. ř. m. kapitálu závodního) platí 1% z výnosu. Do II. třídy patří podniky s ročním výnosem mezi 20-50.000 ř. m. nebo kapitálem 150.000-1 mil. ř. m., do III. všechny s roč-ním výnosem 4-20000 ř. m. nebo kapitálem 30.000-150.000 ř. m., do IV. s výnosem 1500-4000 ř. m. neb kapitálem do 30.000 ř. m. Poplatníci každé třídy tvoří pro sebe společnosti daňové a to poplatníci II. v každém vládním okrese, poplatníci III. i rovněž IV. v každém kraji. Každé daňové společnosti uloží se kontingent násobe-ním

počtu její členů střední sazbou, její činí v II. tř. 300 ř. m., v III. 80 a ve IV. 16 ř. m., a tento kontingent repar- tuje se poměrem dle střední výnosnosti rávodů výbo- rem každé společnosti.

Myslenku vložití rozhodování o míře zdanění živnostnického v mezích určitých maxim a minim sazbových samosprávnému komissionálnímu rozhod- ování interessentů pojal také rak. návrh z r. 1891 s tím toliko rozdílem, že okresní komise zdanovací pro daň živnostenskou, složené z části větš ze členů zvolených od poplatníků, z části menší od vlády jmenovaných, měly rozhodovati pro svůj obvod o všelikých podnikcích dani živnostenské podrobených.

Zdanění mělo se státi buď dle zevních znaků výnos- nosti anebo na základě odhadnutého výnosu. Pro případ prvý sestaven byl velice obšírný tarif druho- vý se sazbami, její byly určeny způsobem rozdílný- mi; buď totiž jistým minimem a maximem pro živnosti až do určitého rozsahu a zvláštními sazbami stoupajícími podle počtu zaměstnaných dělníků nebo prostě minimálně a maximálně na každého dělní- ka v rávodě zaměstnaného nebo na každý kus jistého

diuhw strojů nebo přístrojů v závodech zaměstnaných a j.
 Při dani ukládané dle odhadnutého výnosu mělo stanoveno býti minimální a maximální procento zdanění a tak jako při tarifu dle rovných znaků výnosnosti, i při tomto způsobu měla rozhodnouti komise dle své znalosti poměrů, měli se uvítati pro ten který podnik sarem minimálních či maximálních či nějaké sarkby mezi oběma tak, aby v celku dala daň se všech v obvodu tom zdaněných řivností kontingent pro tento obvod ustanovený.

Avšak tento důmyslně pojatý, nicméně příliš spletitý způsob nebyl přijat, nýbrž nápodoben (v záko-
 ně z 25. října 1896. o osobních daních přímých) vzor pruský.

Dle toho zákona zvaná se všeobecná daň vjdelka-
 vá od vjdelkové daně z podniků veřejně účtujících
 (akciových společností, společenstev, podniků řemských, okresních, obecních a j. pod.). Všeobecná daň vj-
 jmouc řivností potulně provozované (podomní ob-
 chod) jest kontingentována, t. j. byl ustanoven sou-
 hven daně od příslušných podniků dříve v podobě
 vjdelkové a ten příjmové daně placené po jistých

slévách jako všeobecný státní kontingent sumou 17,732.000
 rb.; který pro každé další (vidy dvouleté) období uklá-
 dací se zvyšuje o 24%, při čem se však odětou daňové
 plnosy podniků, jež v akciové se promění. Poplatníci
 jsou vráždění do 4 tříd a to náležejí do 1. třídy ti, kteří
 v posledním ukládacím období platili přes 1000 rb.,
 do 2. tř., kdož platili přes 150-1000 rb., do 3., kdo platili
 přes 30-150, do 4., kdo platili do 30 rb. daně vjdelkové
 (pro 1. období vjdelkové a příjmové, při čemž ale provedeny
 byly sníčky v 2-4. třídě, od vyšší k nižší třídě postup-
 ně větš). Poplatníci každé třídy zvláště tvoří ve
 svém okrese ukládacím daňovou společnost a to jsou
 okresy ukládacími a tedy obvody společnostními pro
 1. a 2. třídu zpravidla obvody obchodních komor, pro
 3. a 4. obvody okresních hejtmánství a města přes 20.000
 obyv. čítajících; města velká mohou i na více obvodů
 býti rozdělena. Kontingent státní rozpadá se v
 kontingenty společnostní (formálně rovná rákon
 řádných kontingentů remských), jež definitivně
 stanoví ústřední státní „komise kontingentní“.
 Zdanění příslušníků každé společnosti daňové pro-
 vádí zvláště, pro ten obvod a pro tu společnost zřízená

Komise pro daň vjdelkovou, jež pod předsednictvím úřadníka od vlády jmenovaného skládá se na polovic ze členů od vlády jmenovaných, na polovic od členů příslušné společnosti volených. Za účelem odanění ustanoveny jsou sazby počínající 1al 50kr v 46 stupních až do 1300 al., načež stejnoměrně a bez omezení po 200 al. stoupají. Komise přihlížejíc ke „střední výnosnosti“ každého příslušného podniku ustanoví mu některou z těch sazeb, tak aby tyto sazby dohromady daly kontingent pro její společnost předepsaný; a když se suma sazeb těch od něho více než o jistý minimální zlomek odchyluje, musí býti poměrnou přírůstkou nebo snížkou u všech uložených sazeb vyrovnána na ustanovenou výši kontingentu. Odvolací působnost u příčině sazeb od komise pro daň vjdelkovou předepsaných vykonává remská komise pro vjdelkovou daň složená ze zástupců vlády a členů sněmem i obchod. komorami volených. Komise pro daň vjdelkovou není vázána, aby předepsala všem svým příslušným poplatníkům jen sazby v mezích hraničných sazeb její třídy; na př. tedy v 2. třídě od 30 do 150 al., nýbrž může přihlížejíc ke střední výnosnosti sáhnouti výše nebo níže. Čeli odchylka značná, poplatník přejde hned u ukládáním

období následujícím do té třídy, která jest výši sazby
jemu předepsané průměrná, jinak při menší odchylce
treba tepw vyčkati, opakuje li se ona i v následujícím
období zdaňovacím.

4. Takž již řečeno, není třeba podrobovati včeliké
podniky dani rovnostenské podléhající jediné formě této
daně. Bud' jisté druhy podniků neb jisté formy pod-
nikání podrobí se zvláštní formě této daně. V novější
době nejdůležitější jest případ zvláštní technické úpra-
vy při dani rovnostenské na podniky veřejně účtující
(öffentlich rechnungslegende Unternehmungen), jako jsou
zejména akciové společnosti, společenstva výdělková,
zemské, okresní, obecní závody atd. Jěto se u tako-
vých podniků čistý výnos zjišťuje snadno, tedy možno
jest obejít se při nich bez hrubší technické formy zda-
nění dle objektivních znaků a spíše vyměřiti daň dle
výnosu vskutku vyšetřeního. Tamuje tu jistá analogie
s domovní daní činžovní a contrario třídní. Avšak
právě jako při domovní dani tak i zde většú zjevnost
čistého výdětku způsobuje snadno nestyjněměrné obtíže-
ní takovjch podniků naproti podnikům jednotlivcú
jen třídní dani podrobených. Avšak hledí li se s druhé

strany k tomu, že při výdělkových podnicích, při kterých osobní moment stoupá do pozadí (jako zejména při společnosti akciové), výnos má pro účastníky předem charakter výnosu ze jmění (ne ze práce), tedy větší obtížení jeho nemusí se pokládati zásadně za ^{zá}kladné, jen když se pak společenstvím svépomocným menším poskytnou poměrné úlevy (jako též v Rakousku se děje).

Hlavním úkolem zákona o takovéto speciální dani na skutečný čistý výnos podniků veřejně účtujících jest, aby vytkl co nejpřesněji, co pro účely daně čistým výdělkem se rozumí, ježto se nelze pouze držeti toho, co bilance jako výdělek čistý vykázuje. Tak na př. není pouze čistým výnosem, co mezi akcionáře se rozdělí, nýbrž náleží k němu též obnosy, které do rezervního fondu se ukládají nebo na rozšíření závodu nebo na splátky dluhů se věnují. Nenáleží tam však, co se v mezích přípustných vráží (upisuje) na restituci opotřeбенého inventáře atd. - Není-li takového přesného ustanovení, jest nebezpečí, že podniky podobné vydány budou libovůli orgánů daň vyměřujících (L. vn. rak. zákon o osobních daních příjmových § 93. a násl.).

Starší případy speciálních daní živnostenských nav-
 štytovaly se zejména při závodech hornických. U hor-
 nictví udržely se totiž následkem historické kontinuity v
 některých státech ještě formy zdanění, jež mají svůj původ
 v dávných záležitostech. V souvislosti s regálem horním vy-
 vinuly se totiž při hornictví dávky veřejné spůsobu velmi
 rozmanitých, z nichž nejdůležitější byl a nejdéle se za-
 choval tzv. desátek horní (Bergzehent, Bergpföhne; v Ra-
 kousku zrušen r. 1862., před tím již modifikován, dle
 jistých průměrů vyměřován). On jest neracionální jako
 každá daň z hrubého výnosu (pruská 2% z hrubého vý-
 nosu). Tímto spůsobem bylo v Rakousku ukládání da-
 ně dle měr doložích („Massengebühre“), (k tomu 5% daň
 z příjmů dle přiznaného čistého výstětku) nebo konečně
 spůsob francouzský, kde se vyměřuje stálá daň (droit
 fixe) dle plochy a spolu proporcionální daň (droit
 proportionnel) dle čistého výstětku ve shodě s duchem
 daně patentní.

